

DE HAAGSE TIJDEN

Menno ter Braak en
Oud Eik en Duinen

Pag. 3

Cremeren in
Den Haag

Pag. 5

HENNINK
installatietechniek b.v.

Totaalinstallateur & Vastgoedonderhoud

50
JAAR
WARME & COMFORT

Voor al uw dakwerkzaamheden!

(0900) 0105 | WWW.HENNINK.INFO

De Haagse krant van alle tijden

Paus bezoekt Den Haag

Op donderdagavond 8 mei 2025 kwam er witte rook uit de schoorsteen van de Sixtijnse Kapel in Vaticaanstad. De klokken van de Sint-Pieter luidden het goede nieuws in. Niet veel later gevolgd door de woorden Habemus Papam, oftewel een nieuwe paus is gekozen. Het is de 69-jarige Amerikaanse kardinaal Robert Francis Prevost die verder door het leven zal gaan als Leo XIV. Vanaf het balkon riep hij op tot vrede voor alle volkeren. Een boodschap die met veel enthousiasme begroet werd door de grote menigte op het Sint-Pietersplein.

De nieuwe paus is de opvolger van Franciscus die op 21 april, tweede paasdag, overleed op 88-jarige leeftijd in zijn Vaticaanse residentie in de Domus Sanctae Marthae, oftewel het Huis van de Heilige Martha. Het droevige nieuws ging de hele wereld over. De geliefde Argentijn was al een geruime tijd ernstig ziek. Wie de beelden op eerste paasdag heeft gezien, zag een zeer verzwakte en kwetsbare paus die wereldwijd geroemd werd om zijn betrokken en warme aandacht voor de zwakkeren in de samenleving. Franciscus volgde de 85-jarige Duitse Benedictus XVI op die in 2013 een stap terugdeed omdat hij door zijn hoge leeftijd niet meer de kracht had om de functie van paus goed uit te oefenen. Diens voorganger was Johannes Paulus II uit Polen die van 1978 tot aan zijn overlijden in 2005 de eerste niet-Italiaanse paus was sinds de in Utrecht geboren Adrianus VI die in de zestiende eeuw amper anderhalf jaar het hoogst rooms-katholieke ambt bekleedde.

Veertig jaar geleden, tussen 11 en 15 mei 1985, bracht Johannes Paulus II een bezoek aan Nederland. Drie nachten

logeerde de Bisschop van Rome in de ambassade van het Vaticaan aan de Carnegielaan 5 in Den Haag. Het is een wereldwijde traditie dat de nuntius, de diplomatieke vertegenwoordiger van de paus, zijn bed afstaat aan de Heilige Vader. Vanwege andere bezigheden bracht Johannes Paulus II de laatste nacht door in Amersfoort. Voor zijn bezoek aan ons land waren tienduizend agenten van de gemeente- en rijkspolitie opgeroepen. Dat is veel meer dan bij de grote vredesdemonstratie in 1983 of de komst van welk staatshoofd dan ook. De agenten werden niet tegelijkertijd ingezet, maar verspreid over de vijf dagen dat de paus in Nederland was. Ze waren met name nodig voor het afzetten en vrijhouden van routes. Verder werd de omgeving van de Carnegielaan zeer zwaar bewaakt. Bewoners en werkenden uit de directe omgeving konden alleen met speciale pasjes hun huis of kantoor bereiken. Een situatie die in juni 2025 tijdens de NAVO-top voor een deel van Den Haag weer actueel wordt.

Het was voor de paus zijn zesentwintigste reis. Maar zijn bezoek

Paus Johannes Paulus II verlaat Houtrust na de Eucharistieviering voor zieken en beperkten. Links van de Paus de Commissaris van de Koningin, dr. Schelto Patijn, en rechts Burgemeester drs. F.G.L.L. Schols. Foto: Fotoburo Thuring, Haags Gemeentearchief

aan Nederland verliep door felle protesten en discussies anders dan al zijn voorgaande reizen. Sowieso kon de komst van de paus op weinig enthousiasme rekenen. Zijn aankomst met het vliegtuig in Eindhoven en zijn bezoeken aan verschillende steden brachten veel minder mensen op de been dan de organisatoren van de Stichting Pausbezoek Nederland hadden verwacht. Maar dat er in Utrecht zelfs ernstige ongeregelde uitbraken waarbij slachtoffers vielen, was een enorme teleurstelling. Het bezoek van de paus kreeg daardoor wereldwijd meer aandacht dan gewoonlijk. Met grote verbazing en ontzetting zag men hoe de paus in Nederland door actievoerders respectloos werd onthaald. Op de televisie werd de paus door het satirisch VARA-programma Pisa belachelijk gemaakt. Miljoenen kijkers keken en lachten. De

plaat *Popie Jopie* werd een hit in de Nederlandse Top 40.

Paus Johannes Paulus II bracht op maandag 13 mei de hele dag door in onze stad. De Haagse bewoners, die bij andere belangrijke gelegenheden zoals Koninginnedag massaal de straat opgaan, werden niet koud of warm van zijn komst. Waar de paus kwam, stonden slechts enkele honderden belangstellenden. Langs de route een handvol meer. Voor de Haagse politie was het dan ook een uitzonderlijk rustige dag. De vijftienhonderd agenten die voor het bezoek waren ingezet, liepen het grootste deel verveeld rond. Het aantal arrestaties bleef beperkt tot vier. Een man werd bij het Vredespaleis aangehouden nadat hij vanuit een boom een fles jenever richting de paus had gegooid. Twee jongens werden in de kraag gepakt toen ze uit pure baldadigheid een rook-

bommetje naar de langsrijdende pausmobiel hadden geworpen. Op de Carnegielaan werd een man gearresteerd die in het bezit was van een fles met licht ontvlambare vloeistof.

De dag begon goed voor Johannes Paulus II. In de Houtrusthallen droeg de paus een mis op voor 2600 genodigden uit het Bisdom Rotterdam, waar Den Haag ook onder valt. De zieken, invaliden, geestelijk gehandicapten, bejaarden, hun familieleden, vrienden en begeleiders hadden een geweldige dag. De sfeer was sereen. Voor het altaar stonden meer dan veertig bedden met gele dekens en witte lakens, de pauselijke kleuren. Daarachter stonden tweehonderdtachtig rolstoelen. Na de mis brachten militairen in Rode Kruis-tenue de mensen die niet konden lopen naar buiten.

Vervolg op pagina 2

Handige tafel Karine
heeft twee bladen om de tafel groter of kleiner te maken.

Nu in de aanbieding met twee stoelen Clement in stof naar keuze
Nu van € 2.088,- voor € 1.595,-

Kom langs of kijk op starstijlmeubelen.nl

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING
J. Henning
www.henning-uitvaart.nl

070 345 48 10
Dag en nacht bereikbaar

Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
(Ingang De Oude Hage)

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Historische vraag

In de vijftiger jaren was ik op mijn fietsje de omgeving van Den Haag aan het verkennen. Ergens in de gemeente Rijswijk, als ik mij goed herinner langs de Vredenburgweg, werd mijn aandacht getrokken door een natuurstenen, obeliskvormige paal van ongeveer 150 cm hoog, die daar op enige afstand van de toen door weilanden omzoomde weg stond. In die paal was een tekst gebeiteld, waarop o.a. stond dat op deze locatie tijdens de Franse tijd een officiersschool stond. Ik heb ondanks mijn pogingen daarover nooit meer iets gelezen en de paal kon ik ook niet meer vinden. Weet iemand hier iets meer over te vertellen?

Ted Wetselaar

theowetselaar@hotmail.com

Schevenings schilderijtje

Ik wil iedereen bedanken die op mijn bericht heeft gereageerd. Vooral de lezers van de foto's en de plattegrondjes. Een hoop geleerd vanaf het moment dat het schilderijtje in mijn bezit kwam. Waarom zou mijn vader zo rond de midden jaren zeventig dat tafereeltje hebben gekocht? Mijn vader heeft op de hoek Keizerstraat Jurriaan Kokstraat gewoond. Maar het tafereeltje of de buurt wijkt zo af. De eerste

reactie was heel opvallend. Iemand mailde mij dat zij hetzelfde aan de muur heeft hangen en zij schreef dat haar oom het in de jaren 1950-1965 heeft geschilderd. Zij wist te vertellen dat het de Nieuw Laantjes is. Het blijken, tot nu toe gezien de reacties, drie schilderijtjes te zijn met dit tafereeltje. Door de opmerking Nieuwe Laantjes viel bij mij het kwartje. Mijn vader is in die buurt opgegroeid, heeft daar gespeeld en het vak schoenmaker geleerd. Een paar jaar voor 1940 is hij op de Nunspeetlaan 109 voor zichzelf begonnen. Mijn vader en moeder zijn getrouwd, zijn daar hun leven lang blijven wonen. Ik zelf tot 1968. Ik weet nog dat hij maandagmorgen op de fiets naar de Nieuwe Laantjes moest

omdat hij daar nog klanten had. Ik mocht wel eens mee achterop de fiets met je benen in de tas. Als ik het liedje van Paul van Vliet hoor, zie ik ons op de Boetze-laerlaan rijden, ergens links een straat die tot de kade van de haven afloopt. Mijn vader zal het spannend hebben gemaakt. Zo zijn vaders. Toen ik de oproep plaatste, heb ik me niet gerealiseerd dat er foto's werden nageschilderd.

Wim Berends

wgbmkb@gmail.com

Reactie 'Met vlag en wimpel'

Met aandacht heb ik De Haagse Tijden van 15 april gelezen, in het bijzonder het verhaal van Ton van der Pijl *Met vlag en wimpel*. Veel historie die we vroeger moesten leren vanaf de lagere school. Ik heb ook nog de witte (of geel-witte) wimpels gezien die bij rooms-katholieke feestdagen aan de vlaggenmast bevestigd werden. Op welke feestdagen dit gebeurde, is me niet bekend. De laatste jaren hangen er ook vaak banners met de naam van de school waar men examen gedaan heeft bij de vlag en de schooltas. Dan slaag je pas echt met vlag en wimpel; al is het waarschijnlijk ook een marketing-truc om leerlingen te werven.

Jos van Koppen

De Haagse STADSDICHTER

Victor R. Meijer • vr.meijer@hotmail.com

De Haagse schilderswijk

Het touwtje hing uit de brievenbus
flessen melk op de eerste trede
dinsdags de schillenboer hij liep 'de lus'
tot die groene afvalbakken hun entree deden

"Hey buur, is Vic al thuis?..."
"nee joh, dan staat zijn fiat 850 er toch!"
op woensdag gaattie eerst naar plein-80
en dan loopt hij wel naar huis
met een kater in z'n kielzog"

een straatlantaarn omgebouwd van gas
verlicht mijn schilderswijk zoals het was
en zou moeten zijn als in de toekomst
de toekomst, die vreemden toeliet in 'mijn wijk'
wij konden er toen heel goed mee samengaan
en verder geen gezeik... geen blaam

maar... nu
geen stoeltjes meer voor de afgelakte huisdeur
nu geen paarden meer door de lange gang
nu spitsroeden lopen te kust en te keur...
mijn Schilderswijk zingt haar zwanenzang

Gezicht op het altaar in de Houtrusthallen tijdens de Eucharistieviering. Foto: Fotoburo Thuring, Haags Gemeentearchief

waar hij een ontmoeting zou hebben met vertegenwoordigers van andere geloofsgemeenschappen en een oecumenische gebedsdienst zou bijwonen. Later die avond keerde de paus terug naar Den Haag voor zijn laatste nacht, om de volgende dag naar Amersfoort te gaan. Op woensdag 15 mei vertrok Johannes Paulus II naar België, waar hij hartelijker werd ontvangen dan in Nederland. Wellicht is dat de reden waarom

we sindsdien geen paus meer hebben mogen verwelkomen. Toch is de paus niet uit Den Haag verdwenen. In de eeuwenoude Teresa van Avilakerk aan het Westeinde, waar alleen nog Poolse eucharistievieringen plaatsvinden, wordt de nagedachtenis aan Johannes Paulus II nog volop in ere gehouden.

Jan Kaffa

jankaffa@hotmail.com

Vervolg voorpagina

Paus bezoekt Den Haag

Daar stonden twee Limburgse meisjes die goede zakenededen met het verkopen van kruizen, rozenkransen en portretten van de paus. De wachtenden bleven enthousiast napraten. Een enkeling liep het inmiddels verlaten podium op om even de zetel van de paus aan te raken. Na de mis had de paus op het Catshuis een gesprek met een vertegenwoordiging van de Nederlandse regering. De katholieke minister-president Lubbers gaf in zijn toespraak aan dat veel Nederlanders een gevoel van

gereserveerdheid en wantrouwen hebben ten aanzien van de paus. Buiten de poort stonden protesterende jongerenorganisaties die rooms-katholieken opriepen zich uit te laten schrijven. Daarna ging de paus naar het Vredespaleis. Daar bevond zich een groot aantal leden van de vredesgroepering Pax Christi, die onder aanvoering van Van Kemenade, oud-minister van de PvdA, aandacht vroeg voor de mensenrechten in onder andere Namibië en Nicaragua.

In de middag werd de paus op Huis ten Bosch ontvangen door koningin Beatrix en prins Claus. Het was hun tweede ontmoeting met de Heilige Vader. Eerder dit jaar had het koninklijk paar Vaticaanstad bezocht. Voor de toegangspoort van het paleis hadden zich enkele honderden mensen verzameld, die de paus enthousiast toezongen. Een twintigtal zogenoemde Autonomen zwaaiden met zwarte vlaggen en floten Johannes Paulus II uit. Rond vijf uur verliet de paus Huis ten Bosch om naar Utrecht te gaan,

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 60.000 exemplaren gratis af te halen op circa 300 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom
Milja de Zwart

Distributie

Hubbel Den Haag

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Menno ter Braak en Oud Eik en Duinen

Oud Eik en Duinen ademt ook deze lente rust uit. Af en toe is er een vaag geruis van verkeer te horen. De begraafplaats aan de Laan van Eik en Duinen, tussen de Mient en de Oude Haagweg, is losgekoppeld van het dagelijks bestaan, zoals zovele begraafplaatsen. In 1247 liet graaf Willem II van Holland een kapel in Eikenduinen bouwen, ter nagedachtenis aan zijn vader graaf Floris IV. De kapel werd in 1581 grotendeels gesloopt. Een gerestaureerde hoge muur, links vanaf de ingang, herinnert er nog aan. De begraafplaats stamt uit de zeventiende eeuw. Toen in 1891 bleek dat de begraafplaats te klein was geworden, werd aan de Kamperfoeliestraat Nieuw Eykenduynen aangelegd.

Ik bezoek op Oud Eik en Duinen het graf van mijn schoonvader, samen met mijn vrouw. We verwijderen wat onkruid en bladeren, zien hoe het late licht die middag schuin op de bomen valt. Ik dwaal tussen de graven, loop een pad in, ga naar links, zie het graf van Paul van Vliet, lees enkele opschriften, kuier wat verder en sta dan ineens voor Menno ter Braak. In de laatste klas van de middelbare school stelde mijn leraar Nederlands dat de schrijvers van het interbellum - de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog - interessant waren maar te moeilijk voor ons, scholieren. Met name Ter Braak en Du Perron. Dat vergat ik niet. Ik werd nieuwsgierig. Twee jaar later kocht ik op afbetaling het verzameld werk van Ter Braak. Ik leende het geld van mijn vader.

Het graf van Menno ter Braak, waarin ook zijn vrouw Ant en zijn schoonzus Mineke liggen, is smoezelig en vol stof. Ik haal een gieter, maar het water wordt een dikke laag bruinigrijze brei die over de stenen zijkant glijdt. Menno ter Braak (1902-1940) kwam uit Eibergen, volgde het Gymnasium in Tiel en studeerde geschiedenis en Nederlands in Amsterdam. Hij promoveerde in 1928 cum laude, was redacteur van *Propria Cures* en richtte samen met onder andere de cineast Joris Ivens in 1927 de *Nederlandsche Film* op, dat experimentele films toegankelijk wilde maken voor het

grote publiek en waarschuwde voor de verdwazing door 'Hollywood'. In 1929 werd hij docent aan het Rotterdams lyceum. Vanaf 1933 tot aan zijn dood was hij redacteur en een zowel gerespecteerd op de Kraaienlaan. Op 14 mei 1940, de dag dat Rotterdam werd gebombardeerd en Nederland zich overgaf, fietste hij met zijn vrouw Ant in de vroege avond via de Sportlaan, richting Houtrust en sloeg op de Conradkade rechtsaf. Op de

“Twee jaar later kocht ik op afbetaling het verzameld werk van Ter Braak.”

als gevreesd kunstcriticus van het Haagse dagblad *Het Vaderland*. Ook was hij grondlegger van het literaire tijdschrift *Forum* (1932-1935), gewapend met een uitgesproken mening en behept met een enorme werklust. Hij schreef essays, romans en vele brieven. Ten slotte, hij richtte het Comité van waakzaamheid van antinationaal socialistische intellectuelen (1936-1939) op. Zijn diepe afkeer van het fascisme vormde de grond onder zijn besluit zelfmoord te plegen, toen in mei 1940 de Duitsers het bestuur van Nederland overnamen. Ter Braak woonde

zelfdodingen. Ant berustte in de keuze van haar echtgenoot en beloofde hem zijn werken in één uitgave bijeen te brengen. Zijn ouders komen te laat voor de begrafenis op 18 mei. Voor de psychisch wankele vader Ter Braak was de oorlog en het sterven van zijn oudste zoon te veel. Hij hield zich een tijd onder meer overeind met het overschrijven van Menno's laatste artikelen en verdrong zich in 1952 in de rivier De Berkel bij Eibergen. Het werk van Ter Braak raakt aan de huidige fase van de geschiedenis. Niet alleen de wereldleiders, maar ook Israël, Hongarije, Turkije en zelfs ons land rekken de grenzen op van wat ooit ethisch verantwoord en fatsoenlijk was en neigen naar de fascistische idealen zoals Umberto Eco ze beschrijft. We moeten onze tuin onderhouden, meldt Voltaire in zijn verhaal *Candide*. Plant een boom, schrijft Tommy Wieringa in

Optimisme zonder hoop. Want een boom planten is toekomst. In 2020 verscheen een herdruk van *Het nationaal socialisme als rancuneleer* van Menno ter Braak, met een inleiding van Bas Heijne. Schrijnend actueel.

De schemer dreigt. Als mijn vrouw naast me komt staan, terwijl ik me enigszins afwezig over het stoffige graf van Ter Braak buig, zeg ik: “ik ga het graf onderhouden. Zullen we morgen aarde en planten kopen?”

Maarten Kaster
kastermaarten@gmail.com

Bronnen
Léon Hanssen, *Want alle verlies is winst* en *Sterven als een polemist*, Menno ter Braak 1902-1940, Balans, 2000/2001.
Umberto Eco, *Hoe herken ik een fascist*, Prometheus, 2024.
Wikipedia en mennoterbraak.nl

Het graf van Ter Braak. Foto van april 2025

Begraafplaats Oud Eik en Duinen. Foto uit 2000, Willem Vermeij, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Haagse Gemeentearchief

Menno ter Braak in de tuin van het huis van zijn ouders te Eibergen, met links vader Ter Braak en rechts Ant ter Braak-Faber. Foto: collectie Letterkundig Museum, Den Haag

Advertorial

Bel bij overlijden of voor een
vrijblijvende kennismaking:
070 - 21 44 369
(dag en nacht)

Een persoonlijk afscheid
met rust en zorg
samen vormgeven.

Liza Brinkmann-Geerling

www.mareuitvaartbegeleiding.nl

Dierbare herinnering

Het overlijden van een dierbaar persoon brengt allerlei emoties met zich mee, de tijd staat even stil. Tegelijkertijd moet veel geregeld worden. In deze periode sta ik, met Mare Uitvaartbegeleiding, nabestaanden bij met rust, betrokkenheid en aandacht, maar ook praktisch en informatief.

Ik denk mee en met elkaar bekijken we wat passend is. Een klein en ingetogen afscheid, een traditioneel afscheid, of juist iets totaal anders? Alles is bespreekbaar. Samen creëren we een persoonlijk afscheid wat u als dierbare herinnering met u meedraagt.

Wensen bespreken

Met grote regelmaat voer ik gesprekken met mensen in de laatste fase van hun leven, vaak met een partner, kind of goede vriend(in) daarbij aanwezig. Het geeft rust voor u en uw naasten om uw wensen kenbaar te maken aangaande de laatste fase van uw leven en uw uitvaart. Op het moment dat het overlijden daar is, heeft kennismaking met uw dierbaren al plaatsgevonden, zijn we geen vreemden meer voor elkaar op dat intieme moment na overlijden en is duidelijk welke richting we op gaan samen.

Afspraak en informatiepakket

Wilt u zelf de regie behouden? Neem gerust contact op via info@mareuitvaartbegeleiding.nl of bel naar 070-21 44 369

voor het maken van een kosteloze en vrijblijvende afspraak. Tijdens onze afspraak krijgt u van mij een informatiepakket en het boekje "Mijn laatste wensen...", om deze in vast te leggen. Desgewenst maak ik een kostenindicatie op basis van ons gesprek.

Advertorial

Wanneer uw trouwe diertje overlijdt...

Het verlies van uw huisdier is een emotioneel moment. **Dierencrematorium Haaglanden** biedt verschillende mogelijkheden om op een waardige manier afscheid te nemen. Het dierencrematorium is gevestigd in Den Haag, op de Binckhorst. Al meer dan 35 jaar trouwens! Een hecht team van medewerkers en vrijwilligers begeleidt u met het maken van een keuze die bij u en uw huisdier past.

Duurzaam cremeren - zacht in water

Er is een keuze tussen een groepscrematie of een individuele crematie. Sinds 2024

kunt u ook kiezen voor een milieuvriendelijke manier om afscheid te nemen van uw huisdier, op basis van water. Het wordt ook wel een watercrematie genoemd. Op de website van het dierencrematorium leest u hier meer over.
www.dierencrematoriumhaaglanden.nl

*Afscheid nemen
van je huisdier bij*
**Dierencrematorium
Haaglanden**

Dierencrematorium Haaglanden

070 - 382 55 00

info@dierencrematoriumhaaglanden.nl

Bezoekadres: Orionstraat 8, Den Haag

www.dierencrematoriumhaaglanden.nl

ALLES MOGELIJK BIJ PAX

- Begraven
- Opbaring
- Asbestemming
- Chapelle Ardente (kapel in het licht)
- Afscheidsdienst in de kapel
- Condoleance in de sfeervolle koffiekamer
- Cremeren
- Rouwbezoek
- 24-uurskamer

Heeft u vragen? Laat het ons weten!
T 070 350 37 18 - info@paxrkb.nl

PAX BEGRAAFPLAATSEN
& CREMATORIUM
TE 'S-GRAVENHAGE

T 070 350 37 18 • WWW.PAXRKB.NL

Cremeren in Den Haag

Stel je voor: in de respectabele Sociëteit De Witte aan het Plein in Den Haag bespreekt een groepje nette heren het plan om een organisatie op te richten die als doel zal krijgen iets te gaan uitvoeren wat volgens de wet niet mag. Illegale praktijken dus! We moeten daarvoor terug naar juni 1874 en de mannen werden de oprichters van de Vereniging tot invoering der Lijkenverbranding in Nederland. Ze wilden dat het ook in Nederland mogelijk werd om je na je overlijden te laten cremeren.

Verbod

Het oudste verbod op cremeren dateerde al uit 785, toen Karel de Grote meende dat lijkverbranding iets voor heidenen en niet voor christenen was. Heel lang was daar in Europa ook geen discussie over. Maar in de negentiende eeuw veranderde dat. Het begraven in kerken en kerkhoven leverde ongezonde situaties op en vooral artsen maakten zich sterk voor een meer hygiënische aanpak. Echter, de Nederlandse begrafeniswet van 1869 verbood crematie, al stond in de wet niet welke straf erop stond.

In Duitsland kwamen meerdere crematoria, waar ook Nederlanders werden gecremeerd. Zo vond ik in een krant uit mei 1899 een bericht dat drie lijken uit Den Haag naar Hamburg waren overgebracht, om daar te worden gecremeerd. De krant benadrukte dat hieraan zeer hoge kosten waren verbonden, maar dat de overledenen het blijkbaar erg belangrijk vonden om voor crematie te kiezen.

Het eerste crematorium in Nederland

Pas in 1913 bereikte de hierboven genoemde vereniging haar doel: het crematorium Westerveld in Driehuis werd gebouwd. En op 1 april 1914 was daar de eerste crematie en wel van de arts Dr. C.J. Vaillant, hoofdbestuurder van de vereniging. Zijn kist werd door de secretaris van de vereniging, Dr. van Lissa in de verbrandingsoven geschoven, die daarmee dus de wet overtrad. Er is proces verbaal opgemaakt, maar de secretaris is niet vervolgd.

Aula Haagse Duinen. Foto: eigendom crematorium

Cremeren werd dus gedoogd en kreeg zelfs koninklijke belangstelling, want een jaar later bracht prins Hendrik, de man van koningin Wilhelmina, een bezoek aan het crematorium. Pas in 1955 werd de wet veranderd en was crematie niet langer illegaal. Wel waren er nog twee verschillen ten opzichte van begraven:

- Om te voorkomen dat sporen van een misdrijf zouden verdwijnen, was een tweede lijkschouwing nodig. Dit bleef zo tot 1991.
- De overledene moest bij leven een codicil opstellen, oftewel: hij of zij moest de keuze voor crematie nadrukkelijk opschrijven. Dit bleef zo tot 1968.

Cremeren in Den Haag

De hierboven genoemde vereniging heette inmiddels de Koninklijke Vereniging voor Facultatieve Crematie toen ze in 1960 een verzoek indiende om in het uitbreidingsplan Ockenburgh een crematorium te mogen bouwen. Dit zou dan het tweede crematorium in Den Haag worden, want er was inmiddels ook een Haagse Crematoriumvereniging die al in 1956 een aanvraag had

gedaan. De vereniging wilde een crematorium van een eenvoudig, doch waardig karakter bouwen op het terrein van de begraafplaats Nieuw Eykenduynen.

Een krant uit die tijd verbaasde zich over de mogelijke bouw van twee crematoria op 'enige honderden meters' van elkaar. De journalist had duidelijk nog geen Google Maps, want daarin zie ik dat de beide locaties 4,3 kilometer van elkaar afliggen. Beide organisaties kregen goedkeuring voor hun plannen. Er waren wel bezwaren van de gereformeerde kerken in Nederland, die vonden dat lijkverbranding indruist tegen de christelijke zede. De protesterende groep was echter in Den Haag te klein om te kunnen spreken van overheersende bezwaren.

Nieuw Eykenduynen

Op 10 december 1962 werd het crematorium Nieuw Eykenduynen in gebruik genomen. Daarmee was Den Haag de eerste grote stad in het westen met een dergelijke voorziening. Er was gekozen voor een kostenbesparende aanpak: de bestaande aula van de begraafplaats werd ook voor de crematieplechtigheden gebruikt. Sinds 2019 is er op Nieuw Eykenduynen geen

Crematorium St. Barbara. Foto: Piet Gispén

crematorium meer. Nog wel een afscheidslocatie, uitvaartcentrum en begraafplaats.

Ockenburgh

Het crematorium Ockenburgh had een mooie start, want de gemeente gaf de grond voor niets. Het ontwerp werd gemaakt door architect Jan Wils, die we ook kennen van onder andere de Papaverhof en het Olympisch Stadion in Amsterdam. Een bespreking in de krant benadrukte dat de architect een hoge schoorsteen had weten te vermijden, dat zou psychologisch erg belangrijk zijn. Inmiddels is het gebouw een gemeentelijk monument.

Urntuin Crematorium Ockenburgh

zo'n vijfhonderd meter van crematorium Ockenburgh. Het is eigendom van de CUVO, de naam die staat voor Coöperatieve Uitvaartvereniging De Volharding.

Rooms-katholieken

In 1886 vaardigde de toenmalige paus een decreet uit dat crematie verbood. Op 5 juli 1963 keurde Paus Paulus VI (een maand nadat hij paus was geworden) een versoepeling van het rooms-katholieke standpunt inzake crematie goed. Vanaf dat moment was cremeren ook voor katholieken toegestaan.

Een jaar later had de Stichting R.K. Begraafplaatsen al de mogelijke bouw van een katholiek crematorium opgenomen in de nieuwe indeling van begraafplaats Sint Barbara aan de Binckhorstlaan. Maar de realisatie van dit crematorium duurde even; eind mei 2023 zegende Bisschop Hans van den Hende de ruimtes met wijwater en wierook. Overigens is het crematorium ook beschikbaar voor niet-katholieken.

De Haagse crematoria en afscheidscentra hebben hun eigen geschiede-

Crematorium Ockenburgh

Haagse Duinen

Intussen hebben we in Den Haag nu wel twee crematoria op enige honderden meters afstand van elkaar. Op 9 april 2017 is het uitvaartcentrum Haagse Duinen aan de Wijndaelerweg geopend,

nis en hun eigen sfeer. Het zijn voor veel Hagenaars belangrijke plekken waar we afscheid nemen van onze dierbaren.

Jacqueline Alders
info@jacquelinealders.nl

Aula Haagse Duinen. Foto: eigendom crematorium

Een scoutinggroep in de Schilders

In 1929 waren in Nederland al enkele verkennergroepen opgericht, maar in Den Haag was er nog geen rooms-katholieke groep. R. Sas was vol vuur om ook in Den Haag zo'n groep op te richten en wel in de Schilderswijk. Al snel vond hij medestanders in zijn broer en in kapelaan Boon. Nu het idee en de leiders er waren, moesten ook nog leden, een naam en een das worden gezocht. Willibrordus was de eerste geloofsverkondiger in Nederland en zou dus als naamgever wel voldoen. De hopman en zijn broer kozen de kleuren en dat was het dan. Een schuurtje achter het Pancratiusgebouw in de Teniersstraat werd troeplokaal.

Alles was geregeld, alleen de jongens nog. Op de eerste bijeenkomst waren er twee. Het waren echt wel dappere jongens: ze liepen in een korte broek, toen niet in de mode. Maar steeds meer jongens meldden zich, zodat ze al spoedig het eerste kamp konden houden. Na dit korte kamp werd het schuurtje te klein voor de groeiende groep. In de Van Dijkstraat kon de groep twee lokalen van een school huren. Er was een groepscomité voor de materiële zorgen. De penningmeester ontving het bedrag van vijftien gulden, "een bedrag dat slechts de bodem van de kas kon vullen", zoals hij schreef. Om dit aan te vullen, werd een grote actie op touw gezet, maar de reacties waren van dien aard dat de onkosten de inkomsten ver overschreden. De groep groeide in ledental, maar toen diende de Tweede Wereldoorlog zich aan.

In de oorlog was er een ondergrondse groep, maar deze was erg exclusief. De meeste leiders kregen een ondergronds blad, waarvan slechts honderd exem-

De Raaf vliegt uit

plaren gedrukt werden voor heel Nederland, om te voorkomen dat het blaadje in handen van de bezetter zou vallen. De blaadjes werden aan zéér vertrouwde personen toegezonden. Als deze het blaadje gelezen hadden, stuurden zij het verder naar een ander adres. Dat gebeurde net zo lang tot de leiders het allemaal hadden gelezen.

Na de oorlog kwam er een ongekende bloei in het verken-

Opening aan de Hooftskade

nerswerk. De verkennergroep was een Engelse beweging en alles wat Engels was, was na de oorlog 'in' en scouting - zoals we nu zeggen - was de eerste jeugdbeweging die na de oorlog weer op poten stond. Daar kwam nog bij dat met name in de Schilderswijk de

huizen dubbel bewoond werden, dus er was genoeg jeugd. Al in 1945 werd een bijzonder primitief zomerkamp gehouden op Duinrell, heel kort, namelijk maar drie dagen. Buiten het gewone kampgeld moest iedereen ook nog levensmiddelenbonnen inleveren. Voedsel was na de oorlog nog schaars en op de bon. De jongens moesten dus zorgen voor bonnen én voor pannen. Bonnen waren lastig, want meestal bleven er thuis nog kinderen achter die ook moesten eten. Wat er nog van

NA 705 AANVULLENDE BONKAART				
AANVULLING 20	AANVULLING 16	AANVULLING 12	AANVULLING 08	AANVULLING 04
AANVULLING 19	AANVULLING 15	AANVULLING 11	AANVULLING 07	AANVULLING 03
AANVULLING 18	AANVULLING 14	AANVULLING 10	AANVULLING 06	AANVULLING 02
AANVULLING 17	AANVULLING 13	AANVULLING 09	AANVULLING 05	AANVULLING 01

Bonkaarten

de pannen was overgebleven, was vaak niet meer dan een heleboel lekstoppen, met een stukje pan ertussen. Alles wat ze nodig hadden, werd geleend bij familieleden. Op zaterdag moesten de jongens verzamelen in de Teniersstraat. Om een uur of vier klonk: "Verkenners, geef acht! Voorwaarts... mars!" En daar ging de hele meute, opgesteld in rijen van drie, lopend naar Duinrell.

Op Duinrell werden de schamele resten van enkele tenten opgezet, waaronder een tent die was gemaakt van stukjes van andere tenten. De verkenners noemden het een 'pyjama-tent'. Er was bijna niemand die wist wat kamperen was; de tent opzetten, vuur maken en koken, alles moesten ze leren. Toch spreken de verkenners van toen over het leukste kamp dat ze ooit hebben gehad.

Goede herinneringen hebben mensen aan hopman Paternotte, 'Hop' zoals hij gewoonlijk werd genoemd. Veel avonden brachten verkenners bij hem thuis door. Nooit was het te laat om te komen en je was altijd

welkom. Er was koffie en hij en zijn vrouw stonden altijd klaar om te luisteren, te praten en raad te geven. Een verkenner schreef: "Hij zorgde dat ik mijn koppigheid en wat andere vervelende karaktereigenschappen kwijtraakte. Aan hem heb ik veel te danken."

Een ander opvallend figuur was Oubaas J. Sas, een man met een uitzonderlijk karakter en een buitengewone vastberadenheid. Hij was vanaf het begin bij de groep en leidde hem tot iets groots. In juli 1946 telde de St. Willibrordusgroep vijf troepen en vijf hordes, bij elkaar 226 welpen en verkenners, twintig stafleden en acht voortrekkers. Met vallen en opstaan kregen alle activiteiten langzaam weer vorm. Troep II kampeerde in Tilburg, wat echt een pechkamp was. Het ging verschrikkelijk stormen en er bleef geen tent meer overeind staan. Een van de tenten scheurde overlangs doormidden. De jongens gingen over naar een andere tent, om te proberen deze wél op de grond te houden, maar ook deze tent ging de lucht in. De volgende

Zomerkamp in Tilburg

wijk - deel 1

Vervoer naar het kamp in Tilburg, 1947

dag ging de oubaas ijverig zitten naaien om de ontstane schade te herstellen.

Na dit kamp kwam er ruimte vrij in de Terwestenstraat. Hier was altijd veel ellende met de straatjeugd en de verkenners konden vaak niet eens heel-huids thuiskomen zonder politiebescherming. De vaandrig ging ze met de fiets halen in de Van der Vennestraat, maar niet zonder levensgevaar. In 1947 moesten ze dit troeplokaal alweer verlaten. Er was geen ander lokaal te vinden, dus werden de bijeenkomsten onder een lantaarnpaal gehouden. Soms met straatspelen, maar omdat de verkennerstechnieken niet achteruit mochten gaan, werden ook de instructies onder een lantaarnpaal gegeven, of soms bij iemand thuis. Uiteindelijk kregen ze een lokaal in de Maria-school in de Jan de Baenstraat, het strijklokaal...

In die tijd kreeg de groep een 'toewijzing' om pannen te kopen, want die waren nog steeds op de bon. De verkenners kregen ook toestemming om een troeplokaal te maken in een bouwvallig pand in de Rembrandtstraat. De vloer leek opgevreten door de muizen en ruiten waren nergens te bekennen. Ze gingen aan de slag en noemden het 'monumenten-zorg'. De ouders, oudere verkenners en natuurlijk de staf werkten er hard aan. De troep kreeg een eigen kachel en de dienstpatrouille moest ervoor zorgen dat deze brandde wanneer de troep begon en na de bijeenkomst weer uit was. Dan moest de kachel worden schoongemaakt en de kolen

Dankbaarheidsinsigne

moesten gezeefd worden. De troep zat namelijk nog steeds dusdanig krap bij kas dat ze de nog goede kolen uit de as de volgende bijeenkomst weer konden gebruiken.

Heitje voor een karweitje

Kamp Mierlo-Landman

In 1948 was er een zomerkamp in Ulvenhout, waar de groep nog jaren terugkwam, ook bij de zonen van de boer! De scouts hielpen met bonen plukken omdat er te weinig arbeidskrachten waren. In 1968 plukten wij er frambozen. 's Nachts kwamen er wel eens koeien op het terrein die een keer de hele kampkeuken vertraptten. Toen de verkenners de volgende morgen op stonden, vonden zij de keuken bezaaid met 'Langspeelplaten'. In die tijd werd er nog jaarlijks een olympische dag gehouden. De St. Willibrordus-groep trok naar het Zuiderpark en zette een stuk speelweide af, met verkennersstokken en touwen en dan gingen de heren sporten. Er was dan altijd veel publieke belangstelling.

Het vierde lustrum in 1949 werd gevierd met een groots opgezette ouderavond en een breiwedstrijd voor moeders. Om ook de vaders wat meer in het verkennerswerk te

betrekken, werd een hengelwedstrijd gehouden in de Vliet. De vangsten op die dag waren enorm: er was slechts één verkenner die iets uit het water kreeg, namelijk een laars. Men heeft nog gevestigd naar de andere, maar deze wilde niet bijten. Op het kamp die zomer was er een groot watertekort. De staf loste dit op door extra veel ander drinken in te kopen: 70 kleine flesjes limonade, 12 liter karnemelk en maar liefst 135 liter melk.

In 1950 werd er een oudercomité opgericht. Dit oudercomité was voortgekomen uit de restauratie van het troeplokaal in de Rembrandtstraat 417. In dat jaar werd er door de EHBO-vereniging St. Rafaël in de omgeving van klein-Zwitserland een EHBO-oefening gehouden. De verkenners van troep II werden gevraagd om hieraan deel te nemen. De oefening slaagde uitstekend, er werden brancards tussen de fietsen gemaakt om zo de gewonden te vervoeren.

Bonnen voor snoep

Maar het was niet allemaal koek en ei. Vaak werd er hevig gevochten met de burens, soms zelfs met chloorflessen.

De kampen waren niet altijd een succes. In 1951 regende het dag en nacht, waardoor het kamp wegspoelde. Soms moest men midden in de nacht de tenten ontruimen, omdat ze vol water stonden. In 1952 werd een bezoek gebracht aan de Karel Doorman, het toenmalige vliegdekschip van Nederland. Er werd speciaal voor de verkenners een demonstratie gegeven met de nodige uitleg. Een oud-leider, vaandrig Dobschütz (zelf Marineman) had dit geregeld. Ook in 1952 werden er als bijverdienste hopjes verpakt in het troeplokaal. De materialen werden per auto gebracht en gehaald. Ik hoorde dat er minstens 'een snoepje van de week' overbleef.

Wordt vervolgd.

Gerard van Dijk
dijk5940@planet.nl

Je komt alleen en je gaat alleen

In bovenstaand motto van de schrijver Jan Cremer zit een kern van waarheid. Hoeveel rituelen we ook verzinnen tijdens een begrafenis, je gaat alleen. Ik probeer het deelnemen aan uitvaarten zoveel mogelijk te vermijden. Natuurlijk, wanneer het bijvoorbeeld familieleden betreft, ontkom ik daar niet aan. Is hier een reden voor? Ja, die is er.

Van 1974 tot 2002 was ik werkzaam op de Eerste Nederlandse Buitenschool in de Doorniksestraat in Scheveningen. In die tijd was het een school voor chronisch zieke kinderen. (Op dit moment vinden kinderen met psychische problemen er een veilig plekje.) Omdat er ook ernstig zieke kinderen tussen zaten, kwam het nogal eens voor dat er leerlingen van onze school overleden. Vanuit mijn functie als directeur van deze school heb ik dan ook de nodige begrafenis bijgewoond. Vaak werd er dan van mij verwacht dat ik iets over de betreffende leerling ging zeggen en dat was niet altijd eenvoudig, zoals u zult begrijpen. Ik denk dan ook dat dit de reden is waarom ik liever niet meer naar begrafenis ga. Laat ik u als voorbeeld iets over een van die begrafenis vertellen. Het betrof hier overigens een vader van een toenmalige leerling van de Buitenschool.

Het zal in 1994 geweest zijn dat ik 's avonds laat door een politieagente gebeld werd met de vraag of de naam van een jongetje - laat ik zeggen dat hij Peter heette - mij bekend voorkwam. Ik zei dat dat een leerling van mijn school was. Ze vertelde me dat zijn vader was overleden. Peter wist maar één naam te noemen en dat was mijn naam. Hij had verteld dat ik tegen de leerlingen van zijn

De schoolarts aan het werk, 1917. Foto uit uit het boek 'De Eerste Nederlandse Buitenschool - school achter de duinen'

school gezegd had dat als er iets bijzonders aan de hand was, ze altijd bij mij konden komen. De politieagente vertelde me dat ze een plaatsje voor hem in een kindertehuis had geregeld. Ik vroeg haar daarmee te wachten en zei dat ik naar het politiebureau zou komen. Het mannetje, hij was tien jaar oud, zat met een flesje limonade in een kamertje te wachten en toen de agente aan hem vroeg of hij mij kende, antwoordde hij dat ik de directeur van zijn school was. De agente vertelde me wat er aan de hand was. Peter zat zijn huiswerk te maken, terwijl zijn vader tv zat te kijken. Hij woonde alleen bij zijn vader omdat zijn ouders uit elkaar waren gegaan. Toen hij iets aan zijn vader vroeg, antwoordde hij niet. Peter liep naar hem toe en raakte hem aan. Zijn vader zei niets en viel op de

grond. Peter begreep dat er iets niet in orde was en hij was zo slim om naar de burens te gaan. De buurman kwam erachter dat zijn vader overleden was en besloot de politie te bellen en die namen Peter mee naar het

“Hij had verteld dat ik tegen de leerlingen gezegd had dat als er iets bijzonders aan de hand was, ze altijd bij mij konden komen.”

bureau. Omdat hij geen namen van familieleden kon noemen en ook niet wist waar zijn moeder woonde, vroegen ze hem waar hij op school zat en zo kwamen ze bij mij terecht.

Ik had al met mijn vrouw overlegd dat ik het mannetje indien nodig mee naar huis zou nemen en dit vertelde ik aan die agente. Dat leek me beter dan wanneer

Het toegangshek van de Buitenschool

hij naar een kindertehuis zou gaan, waar hij niemand kende. Ze ging met een collega overleggen of dit wel kon. Ze gaven Peter niet zomaar aan iemand mee, ook al had hij mij herkend. Ik zei dat ik het daarmee volkomen eens was. Je kunt immers niet voorzichtig genoeg zijn. Nadat ik het een en ander over mijzelf verteld had, besloten ze hem zelf naar mijn huis te brengen. Ze wilde wel eens zien waar

vanzelfsprekend over hem. Enkele dagen later werd zijn vader begraven en ik besloot naar de begrafenis te gaan. Ik ging ergens achter in de zaal zitten, ook al omdat ik zijn vader niet kende. Aan het einde van de dienst zei de man die een en ander regelde dat er maar één spreker was en hij noemde mijn naam. Ik wist van niets, maar liep uiteraard naar voren. Daar stond ik dan. Wat moest ik zeggen? Over zijn vader kon ik niets vertellen en ik besloot daar dan ook mee te beginnen. Ik zei dat ik een enorme bewondering had voor Peter omdat hij zich zo flink gehouden had en dat hij naar de burens was gegaan. U begrijpt dat de zaal in tranen was en ik moest zelf ook even slikken.

Peter ging bij zijn moeder wonen en daar waren we allemaal blij mee, Peter zelf ook. Ik heb geen idee hoe het nu met hem gaat. Hij moet al in de veertig zijn, maar ja, zo gaat dat. Als ik in de logeerkamer kom, denk ik nog wel eens aan hem en die knuffel ligt er ook nog steeds.

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

De verpleegster aan het werk, 1917. Foto uit uit het boek 'De Eerste Nederlandse Buitenschool - school achter de duinen'

Tussen de middag rustten de kinderen in de lighal. Foto uit uit het boek 'De Eerste Nederlandse Buitenschool - school achter de duinen'

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Renault 5

Wat heeft Renault toch karakteristieke auto's gemaakt in het verleden. Momenteel stelt dat naar mijn mening weinig meer voor, wat opvallend design betreft. Herinnert u zich de Renault 5 nog? Ik zag er pas één staan vlak bij het huis van een vroegere vriendin Coby van den Broek, aan het Isabellaland in Mariahoeve.

Na de iconische Renault 4 een heel ander model. Nog wel steeds naar voren hellend, maar nu wat trapeziumachtig gevormd met zijn vlakke achterkant. Hebben veel autofabrikanten tegenwoordig de behoefte hun modellen allemaal een familiegezicht te geven, waardoor ze allemaal op elkaar lijken, was dat zeker niet het geval bij Renault met deze 5. Hij was zo apart gevormd dat hij ook meteen opviel tussen de andere merken in die tijd. Door zijn vormgeving had hij een hoog aaibaarheidsgehalte en

was gelijk heel populair bij de jongere rijders. Hij was praktisch in het gebruik, bood veel ruimte en had een aantal opvallende opvallendheden. Flink kunststoffen zwarte bumperschilden voor en achter, en smalle verticale achterlichten en natuurlijk een grote derde deur als achterklep. Geen deurehendels maar een gleuf met een drukknop op de deur. Heel apart en dat gold ook voor het interieur. Als je instapte, ervoer je gelijk de stoeltjes met een te kort zitvlak en een te korte leuning die nau-

welijks steun boden. Uitzicht op een simplistisch dashboard gebaseerd op verticaal gestreepte kunststof met achter het stuur een vierkant blok met een hoekige snelheidsmeter. Ernaast een blok infometers en waarschuwinglampjes met daarnaast een rij goedkoop aandoende horizontale tuimelschakelaars. Het dashboard-design was ook doorgevoerd in het middengedeelte van het

stuur. Het zag er grappig uit, maar ik vond het geheel altijd een voorbeeld van 'de Franse slag'. En dat was niet alleen de afwerking, maar ook de lichtheid in bediening, zoals de koppeling, het gaspedaal, het rempedaal en de vage bediening van de versnelling. De besturing was overigens heel direct, zonder hulp van een stuurbekrachtiging. Chrom was niet of nauwelijks meer aanwezig. Strakke vlakken

waren de trend. Praktisch was het uitgangspunt en dat was vooral merkbaar in het bagagedeelte dat met de achterbank plat een zee van ruimte bood. De Renault 5 werd in 1972 geïntroduceerd en had toen nog het 'pak-draai-duw en trek'-versnellingshendel uit de Renault 4, maar dat werd al snel vervangen door een normale versnellingspook. Je had de keus uit een L-versie met 845 cc motor of een TL-versie met de 956 cc, die op de voorwielen al uitgevoerd was met schijfremmen. Natuurlijk moest er ook een sportieve versie komen en dat werd de Alpine met 93 pk. In 1984 viel het doek van dit iconische model en werd opgevolgd door de Super 5. In een later stadium werd dit model vervangen door de Renault Clio.

John Vroom
johnvroom@planet.nl

Dé makers van de betere bedden en kasten

de SUITE
slapen in eigen stijl

Boxspring desigins én houten bedden

Ook in twijfelaar afmetingen

Slaapkamerkasten op maat

Hoog-laag en seniorenbedden

Ontdek de stijlvolle en praktische bedden van De Suite. Deelbaar en zelfs in twijfelaar maten beschikbaar met hoog-laag functie.

Brochure met prijzen

Scan de QR en ontvang de brochure gratis thuis.

Ontspan beter met FPS-technologie

FPS helpt bij fysieke klachten, beenkrampen en motorische problemen zoals bij Parkinson. Ontspan, verminder stress en slaap beter. Kom de fijne werking zelf ervaren in Moordrecht.

Het beste bed, voor ú gemaakt

Goed slapen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom maken wij bedden op maat. Of u nu fysieke klachten heeft of moeite met in slaap vallen – wij vinden altijd de weg om het juiste bed te maken.

Complete slaapkamers

Samen creëren we uw ideale slaapkamer – met een bed en kast op maat, geheel afgestemd op uw wensen. Van ingetogen tot luxueus, altijd in lijn met uw stijl en het comfort dat u zoekt.

Showroom & productie

Ambachtweg 10, 2841 LZ Moordrecht
Consumentendagen: di t/m za 10.00 -17.00
www.desuite.nl
Voor bezoek aan huis: T. 0182 37 50 22

BTR REIZEN

Geniet van de mooiste vakanties 2025

Busvakanties All Inclusive

VERTREK GARANTIE

Boppard aan de Rijn
All Inclusive Hotel Boppard
van 9 tot 14 juni & 29 sept. tot 4 okt.
6 dagen All Inclusive va. € 690,- p.p.

Teutoburgerwald
All Inclusive Hotel Der Jägerhof
van 18 tot 22 aug. 2025
5 dagen All Inclusive va. € 550,- p.p.

Öeding / Münsterland
all-in Burghotel Pass
van 1 tot 5 sept. 2025
5 dagen all-in va. € 660,- p.p.

Kerst op de Veluwe / Elspeet
sfeervol op Landgoed Mennorode
van 23 tot 27 dec. 2025
5 dagen kerstprogramma va. € 665,- p.p.

BTR busvakanties

- Luxe busreizen met veel extra's
- Ervaren chauffeurs / reisleiders
- Mooie excursies incl. de entrees
- Gastvrije hotels
- Geheel verzorgd of All Inclusive
- Vertrek uit: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht
- Vertrektijd: tussen 8 en 11 uur

Voor alle reizen zie BTRreizen.nl

Autovakanties All Inclusive

Ruime keus aan gastvrije hotels, volledig verzorgd en 's avonds gratis drankjes

Zuid-Limburg / Valkenburg
All Inclusive Hotel Op de Boud
3 dgn. va. € 159,- / 5 dgn. va. € 318,- p.p.

Sauerland / Soest
All Inclusive Hotel Am Wall
4 dgn. va. € 225,- / 5 dgn. va. € 319,- p.p.

Vulkaaneifel / Stadtkyll
All Inclusive Hotel Am Park
3 dgn. va. € 139,- / 5 dgn. va. € 229,- p.p.

Riviercruises

Rijn en Moezel naar Cochem
6 dgn. geheel verzorg met MS Salvinia
vertrek 14 juli & 13 okt. va. € 650,- p.p.

Rijn, Moezel en Saarcruise
13 dgn. MS Rembrandt van Rijn
vertrek 29 juni & 22 aug. va. € 1.950,- p.p.

Voor alle cruises zie BTRreizen.nl

055 - 5059500 - WWW.BTRREIZEN.NL

Onbezorgd ontdekken.

De mooiste riviercruises

Over de Rijn naar Koblenz
6-daagse riviercruise met mps Rembrandt van Rijn

Het land van Maas en Waal
6-daagse riviercruise met mps Salvinia

Die schöne Loreley
6-daagse riviercruise met mps Rembrandt van Rijn

Nederland en België vanaf Rotterdam
8-daagse riviercruise met mps Horizon

Maastricht met een vleugje België
7-daagse riviercruise met mps Horizon

Sprookjesachtige Moezel
7-daagse riviercruise met mps Horizon

vanaf p.p. **609**

vanaf p.p. **885**

vanaf p.p. **905**

vanaf p.p. **925**

vanaf p.p. **939**

vanaf p.p. **940**

de Jong Intra vakanties

www.dejongintra.nl/riviercruises, bel (0180) 457 803
of ga naar je ANVR reisadviseur

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

GRATIS TAXATIEDAGEN
Elke woensdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Elke WOENSDAG: munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten
Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? Moeten we die oude bankbiljetten inleveren?

Elke DONDERDAG: goud, zilver, sieraden, kunst, antiek, militaria en Pokémonkaarten
In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? Hebben die oude onderscheidingen en militaire spullen nog waarde? Zijn Pokémonkaarten interessant?

U bent niet de enige met vragen over stukken die bij u thuis liggen. Om hier een antwoord op te krijgen organiseert **Heritage Auctions Europe** deze open inloopdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoek ons op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie met een kopje koffie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: **030-6063944** en www.ha-europe.com. Bel ons ook even als u meerdere zaken (bv. munten en sieraden) op 1 dag wil combineren. Tot ziens in IJsselstein!

Samar – gesprek in de nacht

Een nieuw, indringend theaterstuk ziet het licht bij Theater Branoul! Vanaf 14 mei presenteert het theater *Samar - gesprek in de nacht*, een gloednieuwe toneeltekst van Flora Kenza Nacer, geschreven in opdracht van Branoul. Onder begeleiding van Manon Barthels kreeg Flora de ruimte om te experimenteren en te groeien - precies waar Branoul voor staat: een broedplaats voor nieuw talent en literair theater. *Samar* vertelt het verhaal van Julia, die in de stilte van de nacht werkt aan haar debuutroman, *Samar*. Terwijl ze zoekt naar haar oorsprong, raakt ze steeds verder van de werkelijkheid verwijderd. Haar partner Tom kijkt toe - machteloos. Hij ziet hoe ze zich de nacht in werkt, hoe ze zich los schrijft van de realiteit. Hoe kan hij haar bij zich houden? Haar beschermen voor zichzelf? Het gesprek voeren dat hij nodig heeft om door te kunnen gaan.

Wanneer & waar: woe 14 mei t/m zo 1 juni, Theater Branoul, Maliestraat 12
Meer info via branoul.nl

Expositie Coloured Connection

De expositie *Coloured Connection* toont kleurrijk Maya textiel uit Guatemala, afkomstig van privécollecties en verzameld in de jaren '60 tot '90. De expositie toont zeer kleurrijk, Guatemalteeks textiel, traditioneel gewoven en geborduurd door inheemse vrouwen. Het zijn zogenaamde 'Huipiles' (blouses) en andere kledingstukken van inheemse Maya's uit verschillende dorpen/gebieden van Guatemala, elk met specifieke kleuren, patronen en tekens. Deze weefkunst werd eeuwenlang van moeder op dochter doorgegeven en vormt een belangrijk deel van de Maya identiteit, waarbij de weefkunst zelf, alsook patronen en symbolen, stammen uit de pre-Columbiaanse tijd en de Maya mythologie. Hierbij speelt de 'kosmo-visie' van de Maya een belangrijke rol, waarbij de mens niet centraal staat in de wereld, maar deel is van de natuur om haar heen. Beeldend kunstenaar Miriam L'Herminez liet zich inspireren door deze Maya textiel kunst en exposeert haar werk samen met deze Maya textiel kunstwerken. Verkoop van L'Herminez' kunstwerken en donaties komen ten goede aan weefscholen voor meisjes in Guatemala.

Wanneer & waar: za 17 t/m zo 25 mei, Quartair Contemporary Art Initiatives, Toussaintkade 55
Meer info via lherminez.com

Word slootjesexpert tijdens de IVN-Slootjesdag

Op zondag 1 juni organiseert IVN Den Haag een slootjesavontuur voor kinderen tussen 4 en 12 jaar en hun (groot)ouders. Maar ook volwassenen zonder kinderen zijn uiteraard welkom.

Met je schepnetje door het water gaan en dan uitschudden boven een bak... Zie je iets kriebelen? Gauw kijken met een loepje of een zoekkaart en met de hulp van een IVN-gids ontdek je welke beestjes er in het water leven. Met wat oefenen word je dan een echte slootjesexpert. Beleef de bijzondere onderwaterwereld en zie dat er in de zomer beestjes zijn die op het water kunnen schaatsen. Deelname aan deze activiteit is gratis.

Wanneer & waar: zo 1 juni, 11.00-16.00u, Milieu Educatief Centrum Zuiderpark, Anna Polakweg 7
Meer info via ivndenhaag.nl

Daphne & Els

Tafel
dames

Na ons diner bij Café Bistro Jules waren we onder de indruk van de verfijnde smaken en het vakmanschap in de keuken. Daarom vroegen we chef Raymond Sterk om een recept dat je thuis kunt maken.

Gevorderde bakker, opgelet: dit recept vraagt wat aandacht en

Tarte au citron

Zoet en fris

Recept van Café Bistro Jules

precisie, maar wie de tijd neemt wordt rijkelijk beloond.

Zo maak je de bodem
Meng bloem en suiker in een keukenmachine of kom. Voeg de boter in stukjes toe tot er een geheel ontstaat. Maak er een bol van en laat minstens 30 minuten rusten in de koelkast.

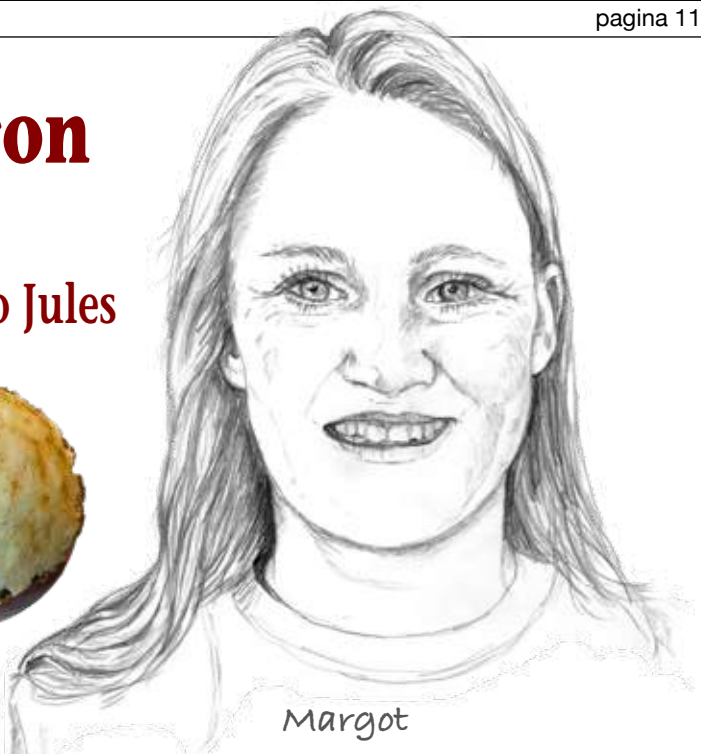

Verwarm de oven voor op 180°C. Rol het deeg uit en bekleed de vormpjes of quichevorm. Prik met een vork wat gaatjes in de bodem en bak 20 minuten tot ze mooi goudbruin zijn. Laat volledig afkoelen.

De lemoncurd
Zet een hittebestendige kom op een pan met zacht kokend water (au bain-marie). Klop het citroensap, ei, eidooiers en suiker door elkaar en blijf roeren tot het mengsel begint in te dikken. Voeg dan geleidelijk de boter toe tot alles is opgenomen. Laat iets afkoelen en doe de lemoncurd in een spuitzak voor later.

De merengue
Klop de eiwitten in een schone, vetvrije kom tot zachte pieken. Voeg dan beetje bij beetje de suiker toe en blijf kloppen tot de merengue stevig en glanzend is.

En dan: bouwen!
Haal de taartbodems uit hun vorm. Spuit een royale laag lemoncurd in elk bakje. Verdeel daarboven luchtige toefjes

Margot

merengue en brand ze licht af met een crème brûlée-brander. Een Franse finale voor elke maaltijd - of gewoon als traktatie bij de thee. Santé!

Ook een recensie van je restaurant of heb je een goede tip? Stuur dan een mailtje naar info@dehaagsetijden.nl

Op een rijtje
Café Bistro Jules
Kon. Emmakade 118A,
Den Haag
www.cafebistrojules.nl
070 345 40 60

dinsdag t/m zondag
12.00 - 00.00 uur

Drie gangen	€ 42,50
Vier gangen	€ 50,-
Vijf gangen	€ 57,50
Gerechtigtes	vanaf € 3,75
Dessert	vanaf € 9,-
Drankjes	normaal

Advertorial

Van bikini fit tot diabetesdoorbraak

Bij Wav-e Studio Den Haag Kijkduin werk je aan je gezondheid in slechts 15 minuten per sessie. Of je nu wilt afvallen, sterker worden of klachten wilt verminderen EMS-training biedt uitkomst. Twee keer per 10 dagen trainen is al voldoende.

Persoonlijke begeleiding
Iedere sessie is 1-op-1 of in duo's, met persoonlijke aandacht en begeleiding. Ideaal voor wie effectief en veilig wil trainen, ook bij rugklachten, overgewicht of diabetes type 2. Je krijgt een plan dat volledig is afgestemd op jouw doel, van spieropbouw tot herstel. Ook bedrijven zijn welkom: Wav-e is aangesloten bij Bedrijfsfitness Nederland, waardoor personeel voordelig kan trainen. "Vitaal personeel is goud waard", zegt eigenaresse Ida Bakhuizen.

Doorbraak voor mensen met diabetes
Bij Wav-e Kijkduin verandert EMS-training levens. In slechts 15 minuten per sessie

pakken we overgewicht én hoge bloedsuikers aan. Voor mensen met diabetes type 2 betekent dit: minder klachten, meer energie en een sterker lichaam. Dit is geen fitness, dit is toekomstgerichte gezondheidszorg.

Gratis kennismaken
De studio heeft al 100 tevreden leden. Er zijn nog 80 plekken beschikbaar voor een vrijblijvende proefles. "Je voelt direct wat EMS met je lichaam doet", zegt Ida.

Flexibel en bereikbaar
De studio ligt op loopafstand van het strand en biedt gratis parkeren voor de deur. "Een rustgevende plek waar je met nieuwe energie naar buiten stapt." Bel of boek je gratis kennismaking vandaag nog.

Wav-e Studios Den Haag Kijkduin
Deltapromenade 378
Den Haag
070-8200112
www.wav-estudios.com

Wat doet u met uw overwaarde?

Wilt u profiteren van de overwaarde van uw woning, maar niet verhuizen? Dat kan.

- Vul uw AOW en pensioen aan met een eenmalig of maandelijks bedrag
- Vrij te besteden: bijvoorbeeld voor uzelf, uw kinderen of kleinkinderen
- Veilig, verantwoord en vaak al mogelijk vanaf 60 jaar

Voorbeeld
Een echtpaar (72 en 79 jaar) heeft een woning die € 475.000 waard is met een hypotheek van € 125.000. Hun overwaarde bedraagt € 350.000. Ze willen een deel van hun overwaarde verzilveren om hun pensioeninkomen aan te vullen en een financiële reserve te hebben voor de toekomst.

- Er zijn voor hun situatie meerdere mogelijkheden. Bijvoorbeeld:
- Levensrente hypotheek van ASR (rente 3,9% levenslang) waarmee de oude hypotheek wordt afgelost en ze eenmalig € 60.000 ontvangen om vrij te besteden.
 - Overwaarde hypotheek van ABN AMRO waarbij ze eenmalig € 50.000 opnemen om vrij te besteden en daarnaast een netto-uitkering van € 500 per maand gedurende 20 jaar.

Aan het voorbeeld kunnen geen rechten worden ontleend.

Vraag vrijblijvend om een gratis berekening of kennismakingsgesprek. Bel 070-392 51 35 of kijk op zilverleven.nl

